

**Sør-Varanger
kommune**

Eierskapsmelding 2023-2027

Vedtatt av kommunestyret 31.05.23

Innhold

I.	Bakgrunn	1
II.	Forhold til eierskapet og styringen	3
III.	Sør-Varanger kommunes prinsipper som eierstyring	4
IV.	Oversikt over selskaper	5
V.	Opplysninger om selskapene og deres formål	8

Bakgrunn

Kommuneloven av 2018 lovfester et krav om at kommunestyrene minst en gang per valgperiode skal vedta en eierskapsmelding. Meldingen skal blant annet gi oversikt over interkommunale samarbeid og selskap kommunen har eierinteresser i, og skal øke bevisstheten rundt forvaltningen av eierskapet.

Kommuneloven regulerer ikke innholdet i kommunenes eierstyring. Lovgivningen som gjelder for den enkelte selskapsform gir noen rammer og regler. Utover dette er selve utøvingen av eierstyringen opp til den enkelte kommune.

Eierskapsmeldingen skal etter kommuneloven inneholde:

- a) kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- b) en oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c) kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene nevnt i bokstav b.»

Kommunen har i «eierskapssammenheng» tre roller:

- Tjenestetilbyder
- Eier av selskaper
- Kunde til tjenestene selskapene produserer.

Denne meldingen har fokus på kommunen som eier.

Administrasjonen har ingen lovfestet rolle i eierstyringen, med unntak av kommunedirektørens ansvar for at saker er forsvarlig utredet og å følge opp politiske vedtak. Eierstyring utover dette er en oppgave for de folkevalgte, der administrasjonens rolle kun er å styrke de folkevalgtes rolle.

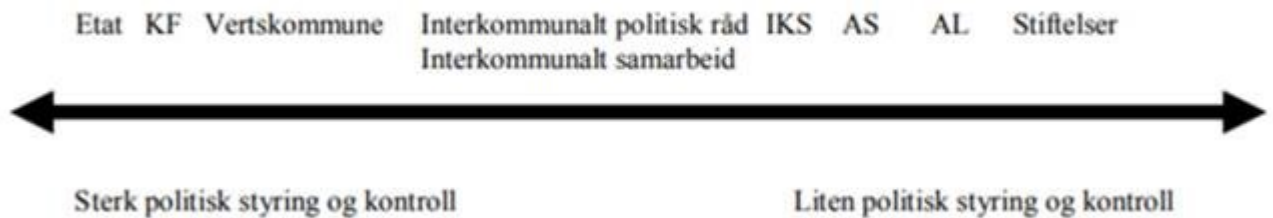
Sør-Varanger kommune deltar i fire ulike selskapsformer:

- Aksjeselskap (AS) – reguleres i Lov om aksjeselskap
- Kommunale foretak (KF) - etter kommuneloven, kapittel 9
- Interkommunale selskap (IKS) – reguleres i Lov om interkommunale selskap
- Samvirke (SA) – reguleres etter Lov om samvirkeforetak (samvirkelova)

I tillegg til dette har kommunen også administrative vertskommunesamarbeid etter kommuneloven fra 2018, kapittel 20.

Stiftelser er selvstendige og kan, når de er etablert, ikke underlegges noen form for eierstyring.

Sammendrag av de ulike organisasjonsformene

Forhold til eierskapet og styringen

En rapport fra Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) fra 2015 viser at en stadig større del av kommunal virksomhet settes ut i kommunale selskaper. Kommunene bør derfor ha et bevisst forhold til eierskapet og styringen av dette.

Rapporten viser at flere kommuner har utfordringer med eierstyringen, blant annet manglende prestasjonskrav til selskapene, manglende interesse fra lokalpolitikere, ordførere som ikke har tilstrekkelig informasjon for å drive eierstyring, utfordringer med å få til en bred folkevalgt forankring av eierstyringen og manglende involvering av kommuneadministrasjonen.

I tillegg har ofte selskapene komplekse eierstrukturer som kan gjøre det vanskelig å holde oversikt og fordele ansvar. Det innebærer en risiko for at den politiske kontrollen blir svekket. Når kjernevirksomhet legges til et selskap vil innbyggerne bli avhengig av selskapets tjenester. Dårlig eierstyring kan føre til at innbyggerne ikke får det tilbudet politikerne ønsker.

Når kommunestyret velger å legge deler av virksomheten til et selskap, medfører det også overføring av styringsrett til selskapet. Oppgaven til selskapets styre og administrasjon er å trekke opp virksomhets- og forretningsstrategien, ofte omtalt som selskapsstrategi, innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eierne, kalt eierstrategi. Meldingen omtaler ikke eierstrategier.

Sør-Varanger kommunes prinsipper som eierstyring

1. Valg om å etablere, inntre eller avvikle selskap skal alltid ta utgangspunkt i en analyse av Sør-Varanger kommunes behov, konsekvenser for egen organisasjon og økonomiske konsekvenser. Det samme gjelder valg av selskapsform.
2. Sør-Varanger kommune skal angi klare og langsiktige mål for selskapene. Styret er ansvarlig for å realisere målene.
3. Sør-Varanger kommune fremmer sine interesser i selskapene gjennom generalforsamling, representantskap og eiermøter.
4. Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet, habilitet og mangfold ut ifra selskapets egenart. Styrets godtgjøring skal være på moderat nivå. Alle styreverv skal registreres i KS sitt styrevervregister.
5. Sør-Varanger kommune er pådriver for at selskapene har god internkontroll og risikostyring.
6. Selskapenes kapitalstruktur skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapenes situasjon.
7. Det skal være åpenhet knyttet til selskapenes virksomhet, basert på prinsippet om meroffentlighet.
8. Selskapene skal fremme etisk og sunn forretningsdrift, det grønne skiftet og FN's mål for bærekraftig utvikling.

Oversikt over selskaper

Aksjeselskap – etter Lov om aksjeselskaper

Verken aksjeloven eller kommuneloven angir hvem som kan gis fullmakt til å representere kommunen i generalforsamlingen. Den eller de det gjelder må ha særskilt fullmakt til dette fra kommunestyret.

Aksjelovens utgangspunkt er at aksjeeier bare kan møte med én representant som representerer samtlige av aksjeeierens aksjer. Når en kommune eier aksjeselskapet, kan det imidlertid være ønskelig at ulike grupper i kommunestyret er representert. Det bør derfor fremgå av vedtektene for selskapet hvem som er gitt fullmakt til å være generalforsamling.

I et AS har eierne begrenset økonomisk risiko for selskapets økonomiske forpliktelser. Selskapets øverste eierorgan er generalforsamlingen. Gjennom generalforsamlingen utøver eieren den øverste myndigheten i selskapet. Generalforsamlingen velger selv styret.

Styremedlemmene representerer seg selv og er personlige ansvarlige for de vedtak som gjøres. Selskapet ledes av styret og daglig leder. Styret har det overordnede ansvaret for at selskapet drives i samsvar med eiernes formål og innenfor rammen av lovverket.

Generalforsamlingen har færre oppgaver enn representantskapet i interkommunale selskaper (IKS), og har dermed mindre innflytelse over forvaltningen av selskapet.

- Aurora Kino AS (omgjøres fra IKS i 2023)
- Brenselsutsalget AS
- Kirkenes Legesenter AS
- Kirkenes Storkjøkken AS
- Kommunekraft AS
- Sagat-Samiid Aviisa AS Samisk Avis AS
- Sør-Varanger Invest AS
- Sør-Varanger Utvikling AS
- Varanger Kraft AS
- Øst-Finnmark Avfallsselskap AS

Interkommunale selskap (IKS)

Kommunestyret velger minst én representant til representantskapet (oftest ordfører). Deltakerne utøver sin myndighet gjennom representantskapet, som blant annet skal vedta økonomiplan, budsjett og regnskap. Innkalling til representantskapet skal skje med minst fire ukers varsel og inneholde saksliste. Er det påtvingende nødvendig (lovens ordlyd) kan kortere frist brukes.

Den som representerer kommunen i eierorganene skal ivareta kommunens interesser best mulig, og det kan være behov for å få forankret kommunens standpunkt i en bredere prosess. Det er likevel viktig at de føringer som gis til eierrepresentanten ikke blir for stramme. Årsaken er at om alle representantene møter med bundet mandat, vil eierorganet bli lite styrings- og beslutningsdyktig.

Representantskapet velger selv sitt styre. Styremedlemmene representerer seg selv og er personlig ansvarlige for de vedtak som gjøres. Forvaltningen av selskapet hører under styret, og de skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og andre vedtak fra representantskapet, og skal sørge for at bokføringen og formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll. Styret representerer selskapet utad. Innkalling til styremøter skal skje med rimelig varsel og skal, så langt mulig, inneholde en saksliste (lovens ordlyd).

- IKA Finnmark IKS
- KomRev Nord IKS
- Norasenteret IKS
- Varanger museum IKS

Kommunale foretak (KF) etter kommuneloven, kapittel 9

Kommunestyret skal selv treffe vedtak om opprettelse av kommunale foretak og skal velge styre og fastsette vedtekter for foretaket. Foretaket ledes av et styret og daglig leder. Styret skal ha minst tre medlemmer valgt av kommunestyret der de ansatte kan kreve at inntil 1/5 av styrets medlemmer skal velges av og blant de ansatte. Daglig leder ansettes av styret dersom ikke annet fremgår av vedtektene.

Styret har myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder foretaket og dets virksomhet. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med lover og forskrifter, foretakets formål og vedtekter, kommunens eller fylkeskommunens økonomiplan og årsbudsjett og andre vedtak eller retningslinjer som er fastsatt av kommunestyret (lovens ordlyd). Styret representerer selskapet utad. Innkalling til styremøter skal skje med rimelig varsel og skal inneholde en sakliste.

Daglig leder er ansvarlig for den daglige ledelsen av foretaket. Daglig leder er direkte underordnet styret og skal følge de retningslinjene og påleggene som styret gir. Daglig leder i foretaket er ansvarlig for internkontroll med foretakets virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges.

- Barentshallene KF
- Kirkenes Havn Sør-Varanger KF

Opplysninger om selskapene og deres formål

Selskapsform	Formål	Nettsted	Diverse opplysninger
Aksjeselskap			
Aurora Kino AS	Kinokjeden skal drifte kinobesøk, kiosk og kafe, billettformidling og utleie.	Aurorakino.no	En nordnorsk kommunal kinokjede som er organisert i syv avdelinger. Sør-Varanger kommune eier 8 %. Aurora kino hovedkontor (administrasjon), Aurora kino Fokus (Tromsø), Aurora kino Alta, Aurora kino Narvik, Aurora kino Lakselv, Aurora kino Kirkenes og Vardø.
Brendselutsalget AS	Brendselutsalgets mål er å skape varige arbeidsplasser (VTA) tilpasset yrkeshemmede som ikke uten videre kan nyttiggjøre seg andre arbeidstilbud. Fremstille varer og tjenester på det ordinære markedet. Sysselsettingen skal bidra til å kvalifisere og utvikle ressurser hos yrkeshemmede.	Brendselutsalget.no	Stiftet i 1990. Organisert i tre avdelinger. Brendselutvalget Kirkenes med produksjon av bjørkeved. Grenseprodukter med produksjon av suvenirer/gaveartikler og Pasvikgruppa med produksjon av brenselved og utemøbler.
Kirkenes Legesenter AS	Selskapet har som oppgave å drive Kirkenes Legesenter på en best mulig måte.	Kirkenes-legesenter.no	Stiftet i 2000 og eies av Sør-Varanger kommune (18,18%) og de faste legene ved Kirkenes Legesenter.
Kirkenes Storkjøkken AS	Å produsere god, smakfull og ernæringsmessig riktig mat til kommunens brukere og pasienter ved Kirkenes Sykehus. Mat transporteres fra produksjonslokalene ved NKS, og ut til ulike postkjøkken i kommunen, til hjemmeboende brukere, samt til postkjøkken ved Kirkenes Sykehus.	Ingen	Stiftet i 2017 og er lokalisert ved Nye Kirkenes Sykehus. Selskapets eiere er Sør-Varanger kommune (50%) og Finnmarkssykehuset HF (50%). Utgangspunktet for selskapet var Sør-Varanger kommunes behov for å ruste opp sitt eksisterende kjøkken, og at Finnmarkssykehuset fikk bygget Nye

			Kirkenes Sykehus på Skytterhusfjellet.
Kommunekraft AS	Formidle aksjeeiernes disponible kraft, herunder konsesjonskraft, og drive annen virksomhet tilknyttet slik formidling.	Kommunekraft.no	Stiftet i 1993 med formål om å formidle kraft på vegne av aksjonærkommunene til best mulige kommersielle betingelser i markedet. Eies av 125 kommuner og 7 fylkeskommuner. Sør-Varanger kommune har eierandel på 0,31%
Sagat-Samiid Aviisa AS Samisk Avis AS	Selskapets formål er å utgi avisa Ságat og eventuelle andre publikasjoner for den samiske befolkning. Hovedkontor er i Lakselv i Porsanger kommune med underkontor i Sør-Varanger, Nordre Varanger, Tana, Karasjok, Alta og Vesthavet.	Sagat.no	Etablert i Porsanger i 1981. 47 nordnorske kommuner eier tilsammen ca. 46 % av aksjekapitalen. Sør-Varangers andel er ca. 0,1%.
Sør-Varanger Invest AS	Investeringselskap med aksjer i selskaper som Norway King Crab Holding AS, Finnmarksrøya AS, Kirkenes Maritime Park AS, Datakortet AS, North Energy ASA og Endur ASA.	Ingen nettsted	Stiftet i 1985 og registrert som aksjeselskap i 1990. Sør-Varanger kommunes eierandel er på rundt 9,8%.
Sør-Varanger Utvikling (SVU) AS	SVUs arbeid og formål har to sider: 1) Bevilge tilskudd til lokale prosjekter. 2) Proaktivt arbeid, herunder egne prosjekter og påvirkning av samfunn, næringsliv og politikk. Ny strategi og handlingsplan er til revidering våren 2023.	Sorvarangerutvikling.no	Stiftet i 2016 og er Sør-Varanger kommunes omstillingsselskap. Selskapet er 100% eid av Sør-Varanger kommune. SVU skal legge til rette for utvikling og sikring av 300 arbeidsplasser. Arbeidsplassene måles gjennom prosjektrapportering, samt årlig oppfølging av prosjekttilskudd og prosjekter SVU har brukt ressurser på.
Varanger Kraft AS	Varanger Kraft er en av Nord-Norges største utbygger og eier av samfunnskritisk infrastruktur for fornybar energi og bredbånd. Et av de viktigste fundamentene for fremtidig vekst for selskapet finnes innenfor vindkraft og	Varanger-kraft.no	Konsernets historie strekker seg tilbake til 1938. Eies av kommunene Sør-Varanger (31,25%), Vadsø, Deanu/Tana, Båtsfjord, Berlevåg, Vardø og Unjárga/Nesseby.

	hydrogen. Virksomheten er organisert som et konsern med morselskap og seks heleide datterselskaper, samt ett selskap med 51 % eierandel.		Selskapet eier virksomheter innen produksjon, overføring og omsetning av fornybar elektrisk kraft, bredbåndbasert kommunikasjon og utvikling av nye energiprodukter.
Øst-Finnmark Avfallsselskap AS (ØFAS)	Å håndtere lovpålagte renovasjonsoppgaver for eierkommunene i tråd med tildelt enerett.	Ofas.no	Stiftet i 1995 og er eid av kommunene Sør-Varanger (16,7% A-aksjer og 12,84% B-aksjer), Tana, Nesseby, Båtsfjord, Berlevåg og Vardø. I tillegg til den finske kommunen Utsjoki. Konsernet er todelt med fokus på forvaltningsoppgaver innen renovasjon/slam for eierkommune og næringsrenovasjon i Finnmark.
Interkommunale selskap (IKS)			
IKA Finnmark IKS	Å legge forholdene til rette for eiernes rasjonelle, funksjonsdyktige og effektive gjennomføring av arkivlovens intensjoner og bestemmelser. Selskapet skal fungere som arkivdepot for eierne. Selskapet kan fungere som fylkesarkiv for deltakende fylkeskommune samt motta, oppbevare og tilgjengeliggjøre privatarkiver. Selskapet kan delta i andre selskap som tjener hovedformålet. IKA Finnmark IKS har ikke erverv som formål, men kan selge kompetanse og arkivtjenester til andre så lenge dette ikke går utover hovedformålet.	Ikaf.no	Opprettet med hjemmel i lov om interkommunale selskaper av 29.1.1999 nr. 6 med senere endringer. Interkommunalt arkiv for 18 eierkommuner i Finnmark og skal bistå medlemmer med ulike tjenester for å sikre dokumentasjon av saksbehandlingen i kommunene. Selskapet gir eierkommunene råd om arkivdanning, arkivrutiner og arkivplaner gjennom opplæring og veiledning.
KomRev Nord IKS	Utføre en helhetlig revisjon av kommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper, offentlige stiftelser, kirkelige regnskaper og legater.	Komrevnord.no	Stiftet i 2003 med revisjon av to fylkeskommuner, 38 primærkommuner, Longyearbyen lokalstyre og et ti-talls

			kommunale foretak. Kontorer i Harstad, Bodø, Finnsnes, Leknes, Narvik, Sjøvegan, Sortland, Svolvær og Tromsø.
Norasenteret IKS	Norasenteret drives etter Lov av 19. juni 2009 nr. 44: Lov om kommunale krisesentertilbud og representerer et beskyttet botilbud i en overgangsperiode, avgrenset i tid, inntil de hjelpesøkende finner mer permanente løsninger som kan bedre deres sosiale situasjon. Norasenteret gir informasjon om og kan kontakte aktuelle hjelpeinstanser. Selskapet drives etter prinsippet hjelp til selvhjelp	Ingen, men har informasjon på nettsidene til vertskommunene.	Norasenteret IKS, senter mot vold og seksuelle overgrep, ligger sentralt i Kirkenes og eies av 7 kommuner i Øst-Finnmark, med Sør-Varanger kommune som senterets vertskommune. De øvrige eierkommunene er: Båtsfjord, Lebesby, Vadsø, Vardø, Deanu/Tana og Unjargga/Nesseby.
Varanger Museum IKS	Å organisere innsamling, bevaring, forskning og formidling av kulturhistorien i Øst-Finnmark, og ha ansvar for drift og forvaltning av de samlinger og anlegg som er konsolidert i selskapet. Varanger museum skal bidra til at de deltakende kommunene får et godt museumstilbud, med avdelinger i alle eierkommunene.	Varangermuseum.no	Består av tre avdelinger: Vardø museum, Sør-Varanger museum og Vadsø museum – Ruija kvenmuseum. Selskapet er eid av Sør-Varanger kommune, Vadsø kommune og Vardø kommune. Ansvar for en rekke bygninger, besøkssteder og utstillinger i sine respektive kommuner.
Kommunale foretak (KF)			
Barentshallene KF	Å gi best mulig tilbud til brukerne, drive anleggene kostnadseffektivt og være en medspiller for å nå kommunens mål og forpliktelser innenfor området idrett og fysisk aktivitet.	Barentshallene.no	Opprettet i 2004 for drift, vedlikehold, forvaltning og utvikling av Fjellhallen Kirkenes, Barentshallen Hesseng, Kirkenes Stadion, Barentsbadet Kirkenes, samt parker, grøntanlegg, lysløpe og scooterløype i Sør-Varanger kommune.
Kirkenes Havn Sør-Varanger KF	Kommunens havnefaglige organ, og skal ivareta de	Kirkeneshavn.no	Skal ivareta de forvaltnings- og

	administrative og forvaltningsmessige oppgaver kommunen er tillagt etter Lov av 21. juni 2019 nr. 70 om havner og farvann, og bestemmelser gitt i medhold av denne loven.		driftsmessige oppgavene Sør-Varanger kommune har etter havne- og farvannsloven. Dette medfører blant annet å føre tilsyn med skipstrafikken og annen bruk av kommunes sjøområde, samt å forvalte kaianlegg med tilhørende bygninger, arealer og utstyr i Kirkenes, Bugøynes, Jakobsnes og Lanabukt.
Samvirke (SA)			
Samfundshuset SA	Drive næringsvirksomhet ved eie, forvaltning og utleie av lokaler til bruk for kontor, møter, forretnings- og forsamlingslokaler i Sør-Varanger. Foretaket skal særlig arbeide for at åpne lag og foreninger, samt Sør-Varanger kommune, sikres hensiktsmessige lokaler.	Ingen nettsted	Stiftet i 1956. Foretaket skal fremme medlemmenes interesser gjennom deres deltakelse i virksomheten som leietakere av lokaler. Foretaket kan drive annen virksomhet relatert til hovedformålet i egen regi, eksempelvis kafedrift.

Kilder: Selskapenes egne nettsider og proff.no. Oversikten viser primært hovedselskaper, og ikke datterselskaper.